

POSTANOWIENIE

Dnia 18 listopada 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący)

SSN Krzysztof Rączka (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania R.W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w [...]

o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 18 listopada 2016 r.,

zażalenia organu rentowego na wyrok Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 19 maja 2016 r., sygn. akt III AUa .../15,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 19 maja 2016 r., Sąd Apelacyjny w [...] uchylił wyrok Sądu Okręgowego w [...] z dnia 29 kwietnia 2015 r., w sprawie z odwołania R.W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w [...] o odmowie przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Wyrok Sądu Okręgowego oddalił odwołanie wnioskodawcy od decyzji z dnia 18 lutego 2015 r., w której Zakład uznał, iż wnioskodawca nie spełnia przesłanek nabycia prawa do renty. W ocenie ZUS nie udowodnił on, iż w ciągu ostatnich 10 lat przed złożeniem wniosku o rentę, reprezentował się 5 letnim okresem składkowym i nieskładkowym (art. 57 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 58 ust. 1 pkt 5 i art. 58 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń

Spółecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 887 ze zm., dalej jako „ustawa o emeryturach i rentach z FUS”). W toku postępowania nie przedstawiono innych dowodów dotyczących stażu ubezpieczeniowego, wobec czego Sąd Okręgowy odwołanie oddalił.

W apelacji od tego wyroku ubezpieczony wskazał, że uzyskał od organu rentowego potwierdzenie ubezpieczenia w okresach 1 czerwca – 31 października 2005 r. i 1 listopada 2005 r. – 31 grudnia 2006 r., którymi wcześniej nie dysponował. W toku postępowania międzyinstancyjnego decyzją z dnia 29 lutego 2016 r. ZUS ponownie odmówił ubezpieczonemu prawa do renty stwierdzając, że ustalona orzeczeniem lekarza orzecznika niezdolność do pracy powstała po upływie 18 miesięcy od zakończenia ostatniego okresu składkowego (art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS).

Sąd Apelacyjny uznał, że zmiana decyzji – stosownie do treści art. 477¹³ § 1 k.p.c. – nie ma znaczenia w postępowaniu. Niemniej jednak, jak wynika z decyzji z 29 lutego 2016 r., ubezpieczony legitymuje się ponad 30 letnim okresem ubezpieczenia. W ocenie Sądu zachodzi konieczność wszechstronnej oceny wszystkich przesłanek nabycia przez ubezpieczonego prawa do renty, w tym prawidłowości oceny lekarskiej stanu zdrowia ubezpieczonego. Ocena ta w przypadku ubezpieczonego była niemożliwa z uwagi na zaniechanie przez organ rentowy realizacji obowiązków, wynikających z § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe, ustanawiającego obowiązek udzielania informacji – w tym wskazówek – w zakresie dotyczącym warunków wymaganych do ustalania świadczeń. Zdaniem Sądu konieczna jest kontrola prawidłowości orzeczenia lekarza orzecznika ZUS z dnia 14 stycznia 2015 r. co do daty powstania niezdolności do pracy i jej stopnia.

Zażalenie na to postanowienie skierował pełnomocnik organu rentowego, zarzucając sądowi naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. W ocenie skarżącego nie zachodzi – wskazana przez Sąd Apelacyjny – konieczność przeprowadzenia w całości postępowania dowodowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Prawo do świadczeń z ubezpieczenia społecznego powstaje z mocy samego prawa po spełnieniu przez uprawnionego wszystkich przesłanek jego nabycia. W przypadku prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy określa je co do zasady art. 57 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Obejmują one ustalenie stanu zdrowia ubezpieczonego i ocenę, czy pozostaje niezdolny do pracy (generalnie art. 12 i nast. ustawy o emeryturach i rentach z FUS), ale także, czy przyznanie świadczenia możliwe jest z uwagi na staż ubezpieczeniowy.

Decyzja, od której odwołał się wnioskodawca i która dyktuje przedmiot niniejszego postępowania, odmawiała wnioskodawcy prawa do renty wskazując, że nie dysponuje on wymaganym przez art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy okresem składkowym i nieskładkowym. Tak ukształtowana decyzja wyznacza przedmiot niniejszego postępowania. Jej zmiana, dokonana w toku postępowania, jak trafnie zauważył Sąd Apelacyjny, nie ma znaczenia dla toku postępowania (*a contrario* art. 477¹³ § 1 k.p.c.).

W toku postępowania ujawnione zostały zarówno okoliczności, dotyczące stażu ubezpieczeniowego wnioskodawcy jak i spełnienia przez niego przesłanki wynikającej z art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. O ile bowiem decyzja ZUS z dnia 29 lutego 2016 r. nie wpływa na tok postępowania, o tyle podnosi ona, że w ocenie organu rentowego wnioskodawca nie spełnił jednej z przesłanek przyznania prawa do renty.

W tych okolicznościach trafnie Sąd Apelacyjny zastosował art. 386 § 4 k.p.c. uznając, że w sprawie zachodzi potrzeba przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Należy bowiem nie tylko ocenić okoliczności stażu ubezpieczeniowego wnioskodawcy, ale także jego stanu zdrowia i momentu powstania niezdolności do pracy. Ustalenie tych okoliczności wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego co do wszystkich koniecznych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności.

Nietrafnie przy tym w uzasadnieniu zażalenia skarżący odwołuje się do założeń o dwuinstancyjności postępowania w przedmiocie kontroli stanu zdrowia ubezpieczonych dla celów przyznania świadczeń (art. 14 ustawy o emeryturach i rentach z FUS), w tym do art. 477⁹ § 3¹ k.p.c. Przepis ten nakazuje odrzucenie

odwołania opartego wyłącznie na zarzutach pod adresem opinii lekarza orzecznika ZUS, o ile nie zostało przez ubezpieczonego wniesione odwołanie do komisji lekarskiej ZUS.

Po pierwsze, na co zwraca uwagę Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 czerwca 2015 r., II UK 268/14, kompetencją do odrzucenia odwołania na podstawie art. 477⁹ § 3¹ k.p.c. dysponuje jedynie sąd I instancji. Przede wszystkim jednak decydujące dla zastosowania tej normy pozostaje określenie przedmiotu odwołania (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2010 r., I UK 23/10). Jeśli nie obejmowało ono wyłącznie zarzutów dotyczących opinii lekarskiej – a z taką sytuacją mamy do czynienia w niniejszym postępowaniu – to nie jest wykluczone (a wręcz wskazane) dowodzenie okoliczności dotyczących stanu zdrowia (por. podobnie postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 13 lutego 2014 r., III AUa 927/13).

Ponieważ jednak weryfikacja tych okoliczności okazuje się w niniejszej sprawie konieczna w połączeniu z badaniem pozostałych przesłanek prawa do renty, w sprawie zachodzi konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Okoliczności tej nie zawinił Sąd Okręgowy rozpoznając sprawę po raz pierwszy, niemniej jednak będzie zmuszony sprawę zbadać ponownie.

Mając to na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.